

Iedere boer een paar melkbussen

Veel melk in het tot EU toegetreden Polen nog via kleine melkpunten ingezameld

In de Oost-Poolse provincie Podlasie hebben de boeren het niet breed.

Elke boer heeft wel wat koeien op stal, maar de productie is vaak te laag voor een dagelijks bezoek van de melkwagen. Om de melk toch bij de fabriek te krijgen, moeten boeren naar het 'melkpunt'.

een Russische matrone uit een oude Sovjetfilm. Zyta opent de poorten, trekt snel haar witte laborantenschort aan, zet een kistje vol glazen busjes op het bureau en haalt een maatbeker aan een steel uit de kast. Zyta is er na vijf minuten helemaal klaar voor.

Melkpunten zijn overblijfselen van het communistische regime, waardoor de arme boeren toch het idee hebben dat ze bij het collectief horen. De meeste melkpunten bleven bestaan, maar hun toekomst is onzeker omdat veel kleine veeboeren het hoofd niet meer boven water kunnen houden.

Net buiten het plaatsje Wolka Karwowska staat het melkpunt Pruska. Elke ochtend brengen de boeren hier hun aluminium bussen vol melk naartoe. Het is zes uur en de hele omgeving is gehuld in een dikke blauwige mistbank. In de verte beantwoorden honden onrustig elkaars geblaf. Er is nog niemand, want op zondag hebben de katholieke boeren eigenlijk een rustdag en mogen ze de melk een kwartiertje later brengen.

Europese Unie

De rust rond het gebouw in sobere Oost-blokstijl wordt opeens doorbroken door het gepiep van wielen en het geklingel van melkbussen die bij elke bobbel in de weg tegen elkaar aan botsen. Uit het niets doemt een boer uit de mist op. Het is een spookachtig tafereel. Met gestage pas duwt hij een handkar met gele wielen tegen de heuvel op.

Even later komt een andere boer met de fiets aan de hand aangesjokt. Aan de stang heeft hij een soort beugel gemaakt, waaraan twee melkbussen hangen. Het in evenwicht houden van de fiets is blijkbaar niet eenvoudig, want de jonge boer slingert van links naar rechts. Ze zijn de eersten, maar al snel komt Zyta Krasinska vrolijk groetend op de brommer aan. Zij is de beheerster van Pruska en ziet eruit als

Kleine Poolse boer niet gelukkig met EU

Buiten wordt het steeds drukker. Er hebben zich vier oude Poolse Ursus-tractoren verzameld bij de laadvloer van het melkpunt. Met dof gedreun worden de zware melkbussen op de betonnen vloer neergezet. Dat het leven voor een boer hier zwaar is, valt aan hun doorgroefde gezichten af te lezen. In deze omgeving hebben alle boeren wel wat koeien, maar de armoede is groot en de meeste boeren kunnen er geen hele stal vol melkvee op na houden. Koeien zijn duur en ze moeten ook eten en daar heb je weer extra land voor voor nodig. Wieslaw Budzinski: 'Al dat gedoe met die EG is op zich allemaal wel redelijk, maar het heeft ons een hoop geld gekost en de melkproductie is er niet hoger van geworden.'

Alleen de grote koeienboeren hebben flink geïnvesteerd in nieuwe stallen en vee en bezitten een grote koeltank waarin de melk wordt opgeslagen. Per dag heb je 150 liter nodig, wil de melkwagen van de fabriek langskomen. De boeren bij Pruska redden dat bij lange na niet. De meeste halen net twee of vier busjes van 25 liter per stuk. De gegarandeerde prijs tussen de 1,10 en 0,68 zloty (omgerekend tussen de 0,27 en 0,17 eurocent) voor een liter melk is belangrijk voor ze om te overleven. Per maand verdienen ze hier bij Pruska gemiddeld tussen de 400 en 3000 zloty aan hun melk. Omgerekend is dat tussen de 100 en 750 euro, wat voor Poolse begrippen redelijk is.

Strengere controle

Als de boeren doorkrijgen dat ik uit Nederland kom, beginnen ze meteen over de beroemde Hollandse koeien. Jan Micun: 'We zijn jaloers op jullie melkkanonnen. Vijfentwintig liter volvette melk per dag, pff... daar droom ik alleen maar van. Ik zou er graag ook een paar op stal willen hebben, want die van mij geven niet meer dan 15 liter melk per dag. Maar ja, zo'n Hollandse koe kost al gauw meer dan 6000 zloty (1500 euro) en dat heb ik niet.'

Ondertussen noteert Zyta Krasinski alle gegevens van de boer en de koeien. Ze schept wat melk uit de bus en giet het dun-

Per maand verdienen de boeren tussen de 100 en 750 euro aan de melk

ne straaltje uit de maatbeker met een zwierige boog in een glazen buisje. In het fabriekslaboratorium wordt later alles zorgvuldig getest. De uiteindelijke kwaliteit bepaalt het inkomen van de boer. De controle is streng, want het komt voor dat arme boeren hun zieke koeien te veel antibiotica geven en dat laat sporen achter in de melk. Bij de eerste overtreding krijgt de boer een waarschuwing en mag hij voorlopig geen melk leveren. Als hij daarna weer in de fout gaat, wordt hij uit het collectief gezet en moet hij bovendien een schadevergoeding betalen van 10.000 zloty (2500 euro), om zo de hele afgekeurde melkvoorraad in de tankwagens te vervoeren.

Vorig jaar nog kreeg een boer bij het melkpunt Tajno Stare, twintig kilometer verderop, deze boete aan zijn broek. Dat betekende meteen het faillissement van de boer en het dompelde de familie onder in schande.

Om dit soort excessen te voorkomen onderhoudt Zyta een goede band met de boeren. Ze praat veel met ze over hun problemen. Kort geleden heeft ze een groot contract weten af te sluiten met een paar

fabrieken, zodat de boeren via haar producten tegen inkoopprijs kunnen afnemen. Zyta: 'We hebben elkaar allemaal hard nodig hier. Het zijn barre tijden en steeds meer boeren gaan eraan onderdoor. Waar ik kan, help ik ze. Het is ook mijn toekomst.'

Rond tien voor zeven zijn de twee grote aluminium melktanks tot de nok toe gevuld. Zyta is tevreden en de boeren zijn blij dat ze weer wat verdiend hebben. Later die dag zal de tankwagen alles leegpompen. De boeren buiten keuvelen onder het genot van zware tabak nog even door over de toestand van de wereld en wisselen de laatste roddels met elkaar uit. Maken ze zich zorgen over de toekomst? Andrzej Miller: 'Er hangen donkere wolken boven ons hoofd, maar we proberen er niet te veel over na te denken. We leven van dag tot dag. Wat moet je anders?'

Hans van der Vliet

Voor informatie over dit gebied en over toeristische reizen langs boerderijen in Podlasie, zie: www.wolka.org.